DANIEL VE LVÍ JÁMĚ

Původ materiálu
Titěra Ondřej
Pořadí v lekci
34

VSTUPNÍ VERŠ

Žalm 88,2-3 Hospodine, Bože, má spáso, ve dne i v noci před tebou úpím; kéž vstoupí moje modlitba k tobě, nakloň ucho k mému bědování!

LITURGICKÉ ČTENÍ

Da 6,7-11

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. klíčové pojmy, dobové a textové souvislosti:

- *zákon Médů a Peršanů* **-** pro příběh Da 6je charakteristický nový typ politické moci, se kterým se Daniel střetává: už ne svévolný orientální monarcha (jako Nebúkadnesar), ale společnost, ve které všichni (včetně panovníka) podléhají autoritě zákona (zákon Médů a Peršanů v.9.13b.16). Výnos krále je nutný - král je prostředníkem a garantem zákona, bez něj by nevešel v platnost. Přestoupení zákona přirozeného či božského se trestá. Vidíme zde názorně, jak vznikají zákony z vůle lidí (spiklenců, rádců). Král k takovému zákonu řekne ano, je garantem zákona, nutnou součástí tohoto procesu. Zákony tedy nejsou odvěké a neměnné, nepadají z nebe. Proto může král vydat nový zákon, který respektuje stávající praxi, zbožnost Danielovu i jiných. Tak se na to dívá židovská tradice.

- *královský výnos* **-** ani společnost, ve které platí "zákon" a právo, není ochráněna před zneužitím moci. Král podlehne pokušení zbožštit sebe sama (byť jen na čas) a autorita zákona se potom obrací ve svých důsledcích proti spravedlivému i proti králi, který by rád své špatné rozhodnutí změnil. Sama autorita zákona nemůže ochránit před "samopohybem" špatných lidských rozhodnutí. Lidé v dějinách často vydávali špatné, nespravedlivé zákony. Z historie známe poměrně mnoho špatných zákonů – v zemském, zvykovém i státním právu. Připomeňte

dětem z doby nedávné diskriminační zákony z prvé poloviny 20. st., tzv. norimberské zákony nebo ústavní zákon o vedoucí úloze jedné strany.

V Izraeli byl zákon vázán nikoli na krále, nýbrž na Mojžíše, tóru vydával kněz (Jr 18,18). Garantem práva byl Hospodin, nikoli tedy mocnář - král. I král měl být v Izraeli podřízen zákonu, jako každý jiný člověk. Mimo Izrael bylo běžné, že král požíval božskou úctu. Proto jeho výnosy byly vždy moudré a závazné. V tomto ohledu byl král interpretem božské moudrosti, božského zákona, interpretoval ho do konkrétní situace. Tato koncepce měla velký vliv i na některé křesťany - ještě Tomáš Akvinský (středověký křesťanský teolog) byl závislý na tomto nekřesťanském pojetí královské instituce a spravedlnosti. Zákon "moudrého" či "božského" panovníka (církevního či světského) byl považován za výrok Boží či Ducha svatého, a proto nebyl pokládán za špatný nebo nemoudrý. Vladař - král byl reprezentant moudrosti a rozumnosti. Pouze on mohl vydávat zákony nové. Jedině tímto způsobem mohl přebít starý zákon, ale zákony nechtěl rušit. Rušit zákon by znamenalo dělat něco nemoudrého, bezbožného. Až reformace přišla s jiným řešením (česká reformace, Jan Kalvín a jeho následovníci).

Vyprávění o Danielovi je vyznáním, že izraelské náboženství je prastaré a dobré, proto autor situuje své vyprávění do perského období. Chce naznačit, že jde o náboženství skutečně staré a uznávané již perskými králi. Kniha Daniel nevznikla na dvoře perských vladařů, ale mnohem později (ve 2.st. př.Kr.). Obhajuje existenci Izraele mezi náboženstvími a národy helénského období.

- *Danielova věrnost* **-** svévolné zneužití zákona naráží v Danielově případě na poslušnost zákonu Božímu. Aniž by se Daniel příliš rozmýšlel, dál zachovává věrnost Hospodinu a plní ustanovené příkazy. Na první pohled to vypadá, že záměr jeho protivníků vychází.

- lví *jáma* **-** ze starověku známe různé tresty za bohorouhání - např. trest upálení byl v některých kulturách rezervován pro bohorouhače. Trestem za neposlušnost nařízení vladaře byla většinou smrt. Předhazování odsouzenců divoké zvěři bylo ve starověku oblíbeným trestem, např. též u Římanů, ale i v jiných kulturách.

- *chvalozpěv o vysvobozujícím Bohu* (v.27b-28) - vysvobození Daniele staví poslušnost zákonu do překvapivého světla. Věrnost Bohu není pouze ustanovení, na která lze věřícího člověka nachytat. Bůh není jen ničitelem zákona, ale je Bohem živým a vysvobozujícím. Stojí za zápasem svých věrných. Ruší důsledky lidské svévole a pýchy a uprostraňuje skutečné věrnosti. Tak se Danielova věrnost stala šancí i pro krále Darjaveše.

2. úskalí příběhu:

- *neindividualizovat příběh:* nezapomínejme při vyprávění, že Danielovy příběhy jsou modelo vými příběhy celého izraelského lidu. Vyprávění o Danielovi nám jako jednotlivcům neslibuje, že to s námi vždycky dobře dopadne. Jako společenství víry nás však ujišťuje, že má cenu zachovat věrnost Hospodinu, jeho ustanovením a příkazům i ve společnosti, která právo zneužívá a Boží autoritu odmítá.

- *kritický přístup knihy Daniel ke státu* a jeho představitelům nechce vzbudit laciné přesvědčení, že politika je špatná věc, kterou se víra nemá zabývat. Jako věřící máme vědět, že žijeme ve světě, v němž se vrchnost (úřady, instituce) někdy svými rozhodnutími staví proti lidem a proti Bohu. A právě víra toto zneužití moci rozpoznává dřív než jiní a nachází východisko v tom, že se "bojí Boha víc než lidí" (Sk 5,29). Kniha Daniel má ovšem naději, že státní moc, která je konfrontována s nekonformním postojem věrných Hospodinových svědků, může neoprávněnost a zhoubnost svého přístupu rozpoznat.

- *vysvobození* Daniele je Božím *svrchovaným činem,* nelze ho odůvodnit tak, že by si ho Daniel vyprosil či vynutil svými pravidelnými modlitbami. (Možná i proto vypravěč nezmiňuje obsah Danielových modliteb, pouze chvalozpěv o Boží svrchovanosti a vysvobozující moci.)

3. Metodické pokyny k obrázku:

Obrázek mohou děti domalovat jak na začátku v rámci motivačního uvedení, tak v závěru při domýšlení aktuálního významu příběhu. V prvém případě bude vyprávění odpovědí na konkrétní situace a zkušenosti dětí, v druhém je obrázek pomůže s těmito zkušenostmi spojit. V obou případech je třeba si obrázky společně prohlédnout a mluvit o nich.

4. Pomůcky:

sbírka zákonů, např. zákoník práce, popř. církevní zřízení - ať děti vidí alespoň zlomek z dnešních zákonů "perských a médských", jimiž se má řídit naše společnost.

5. motivační uvedení do příběhu:

- zeptejte se dětí, zda se ve škole nebo doma se sourozenci tajně domluvili proti jednomu. Kvůli čemu to bylo?

- znáte nějakou hru, jejíž pravidla se dají dobře zneužít proti soupeři?

6. osnovy vyprávění

a) osnova pro mladší a střední školní věk:

I. Motivace

II. Spiknutí Danielových nepřátel a králův výnos

III. Král musí poslechnout zákon a potrestat Daniele

IV. Hospodin vysvobozuje a král vydává výnos

b) osnova pro starší školní věk:

I. Motivace

II. Daniel - významný úředník perské říše

III.Nepřátelé chtějí Daniele zlikvidovat – vymyslí intriku

IV. Králův všeobecně platný výnos

V. Žaloba na Daniele

VI. Král se musí podřídit svému rozhodnutí a Daniele potrestat

VII. Bůh vysvobozuje

VIII. Král trestá spiklence a vydává nový výnos

VYPRÁVĚNÍ

I. MOTIVACE

Rádi čteme příběhy o hrdinech. O mužích i ženách, kteří překonali něco nebezpečného, neustoupili ze zápasu a nakonec slavili vítězství. Jistě znáte mnoho takových postav; nejvíce jich je v laciných dobrodružných filmech, jak hrdina vyleze z bažiny v suché, vyžehlené košili nebo chodí v bance po stropě hlavou dolů, aby na podlaze nezavadil o nastražené drátky. To vše je k smíchu, jsou to jen filmové triky.

Skutečně odvážní lidé žijí i mezi námi a vůbec nemusejí dělat filmové kousky. Někdo vleze do ledové řeky pro kočárek s děckem, jiný třeba řekne pravdu do očí někomu vlivnému, kterého se druzí bojí. O velkém množství odvážných činů se ani nedovíme.

O opravdu odvážných lidech čteme i v Bibli. Třeba když se David jen s pastýřskou výzbrojí postavil proti Goliášovi. Jenže Davidova odvaha nebyla v bojování, ale ve víře

v Hospodina. Věděl, že si ozbrojený obr dělá z Pána Boha legraci a chce ho ponížit. A tak – velmi odvážně – šel vyřídit Hospodinovu vůli. Nebo třeba Abraham, jen poslechl Boží povolání, odvážně se rozhodl a šel, ačkoli vlastně vůbec nevěděl, kam. Důvěřoval Hospodinu, aniž by si to předem ověřoval. Prokázal odvahu a ani tehdy nemusel s nikým bojovat.

Odvážný může být i životní postoj, odvážné může být i svědectví o Pánu Bohu, odvážná může být třeba i modlitba.

II. MOUDRÝ DANIEL

Jak moc se jedna taková odvážná modlitba líbila Pánu Bohu, čteme v knize Daniel. Vladaři se mění, království odcházejí, ale věrný Boží služebník, jako byl Daniel, stále zůstává na svém místě. Ne že by se dobrého místa držel za každou cenu. Vladaři, ať už vládl kdokoli, si vážili jeho moudrosti, svědomitosti a pravdivosti a chtěli ho mít za svého blízkého rádce.

Médský král Darjaveš se rozhodl rozdělit svou ohromnou říši na sto dvacet okresů, nad každým územím ustanovil vládce. Po čase pojal úmysl nade všemi těmito vladaři ustanovit svého nejschopnějšího a nejspolehlivějšího služebníka – Daniele. Věděl, že by celá země byla v dobrých rukou; Daniel by nikdy svého postavení nezneužil. Takovou důvěru v něj velkokrál měl.

III. SPIKNUTÍ DANIELOVÝCH NEPŘÁTEL

To se však nelíbilo ostatním vládcům a úředníkům. Záviděli Danielovi a vůbec se jim nelíbilo, že by mu měli být podřízeni. Přemýšleli, jak jeho povýšení zabránit. Marně hledali, čím by mohli Daniele u krále pomluvit nebo očernit. Žádnou záminku nenašli. Daniel opravdu všechno dělal svědomitě a poctivě. Jediná věc, kterou se v Médském království lišil od ostatních, byla jeho víra. Daniel zůstal věrný Hospodinu, Bohu Izraele. Dohodli se tedy na nesmírně podlém plánu, který měl Daniele připravit nejen o úřad, ale i o život. Takový člověk se svou vírou v nějakého Hospodina se nám přece nebude plést do našich zájmů, řekli si.

IV. KRÁLŮV VÝNOS A DANIELOVA VĚRNOST

Každý šéf, ředitel či vladař rád slyší lichotky na svou osobu. Toho využili i Danielovi nepřátelé. Začali králi pochlebovat. Ty jsi náš nejvyšší a jediný vladař. Jsi ze všech nejlepší. Zasloužíš si nejvyšší úctu. Ty jediný jsi hoden toho, aby k tobě lidé přicházeli se svými starostmi a

žádostmi, k tobě samému a nikomu jinému. Všichni lidé v naší zemi by si to měli uvědomit. Vydej proto zákon, že po dobu jednoho měsíce se nikdo v tvé zemi nesmí modlit k nikomu jinému než k tobě. Kdo by neuposlechl, bude hozen do jámy ke lvům. Přemožen vlastní ješitností podepsal král jimi připravený zákon. Tečka. Bude to dobrá reklama a lvů se přece každý bojí! Zákon byl vyhlášen v celé říši hned na příští měsíc. Proradné ministry ovšem zajímalo jen to, co teď Daniel udělá.

V. DANIELOVA VĚRNOST

Myslíte si, že změnil svůj zvyk a potřebu každý den se modlit k Hospodinu? Daniel dobře věděl, co za tím novým nařízením je, že mu jeho protivníci usilují o život, ale kvůli tomu přece nezapře Pána Boha! Dokonce se se svými modlitbami ani nezačal skrývat (jak by to asi mnohý z nás udělal). A tak stejně jako dosud, každý den třikrát modlil se Daniel k Hospodinu u otevřeného okna. Ráno, v poledne a večer. Velmi statečné počínání! Nezapřel svoji víru ani v přímém ohrožení života.

VI. KRÁL MUSÍ DANIELE POTRESTAT

Právě na to žalobníci čekali. Běželi ke králi a začali na něho dorážet. Ty jsi přece zakázal modlit se tento měsíc ke komukoliv jinému než k tobě. A my jsme viděli Daniele, jak třikrát denně kleká u okna a modlí se k Bohu Izraele! Víš, jaký jsi vydal trest za takové počínání? Nezapomeň, že zákon Médů a Peršanů je nezrušitelný!

Teď král poznal, o co těm papalášům doopravdy šlo. Chtěli zlikvidovat jeho věrného služebníka Daniele. Přemýšlel, jak z té šlamastyky ven; nechtěl vydat svého nejdůvěryhodnějšího poradce na smrt. Ačkoli se na jeden měsíc prohlásil za boha, teď si s ním zlí lidé dělají, co chtějí. Trápil se nad tím celý den, ale nic nevymyslel. Nakonec mu nezbylo než poručit, aby Daniele podle podepsaného nařízení hodili do jámy se lvy. A na tu díru, z které se nikdo nikdy nevracel, přivalili veliký kámen a král ho zapečetil svým prstenem, aby se na tom už nedalo nic změnit. Tečka. Konec. (Kde ještě v Bibli čteme o velikém přivaleném a zapečetěném kameni?)

Tu noc král vůbec nemohl spát. Hnusili se mu ti vychytralí úředníci, ošklivil se i sám sobě. Nevinného musel nechat popravit. Ale co mohl dělat? Snad, snad je ten Danielův Bůh silnější než lidská zášť a zloba. Snad je silnější než moje vlastní povýšenost a pošetilost.

VII. HOSPODIN VYSVOBOZUJE

Druhý den brzo ráno, jen se začalo rozednívat, spěchal král ke lví jámě. Bylo to proti všemu rozumu, ale on přece jen trochu doufal, že Danielův Bůh učiní div. Třesoucím se hlasem volal: Danieli, služebníku Boha živého, dokázal tě tvůj Bůh zachránit z tlamy těch šelem? A z jámy se ozvala odpověď: Králi Darjaveši, ty sám dobře víš, že jsem se proti tobě ničeho zlého nedopustil a čisté svědomí mám i před svým Bohem. On to dobře ví. A on nedopustil, aby se mi něco stalo. Jsem živ a zdráv!

To už šťastný král na nic nečekal, Daniel byl v mžiku vytažen a v jámě skončili ti závistiví a proradní udavači. Král navíc uznal, že se i on sám provinil proti Hospodinu, když zakazoval, aby se k němu jeho vyznavači modlili. Dal tedy po celé zemi vyhlásit nové nařízení: Hospodin, Bůh, jehož vyznává Daniel, je Bůh živý, který zůstává navěky. Jeho království nebude zničeno a jeho vladařská moc bude až do konce. On vysvobozuje a vytrhuje, on vysvobodil Daniela ze lvích spárů.

VIII. BŮH JE MOCNĚJŠÍ NEŽ SMRT

Být uvržen do lví jámy znamenalo jistou smrt. Když nyní Hospodin zavřel ústa lvům, bylo to, jako by dal Danielovi nový život, jako by ho vzkřísil z mrtvých. Jako by se tu odehrál malý náznak toho, co Pán Bůh učiní o několik set let později, až vzkřísí z mrtvých Pána Ježíše Krista, svého odsouzeného a popraveného Syna.

Tehdy ještě neznali svátek Vzkříšení. My ho můžeme slavit každou neděli.

MODLITBA

Otče náš, ty nám dovoluješ, abychom s tebou mluvili. Slibuješ vyslýchat naše modlitby. Dej, abychom si této tvé milosti uměli vážit a měli stále odvahu s důvěrou se k tobě obracet. Děkujeme, že nejsme sami, ale že ty zůstáváš každou chvíli s námi. Upevni naši jistotu, že nám nic, ani smrt, neublíží, protože i z jámy hrobu nás jednou vysvobodíš tak, jako jsi z ní vyvedl Daniele a jako jsi vzkřísil Pána Ježíše Krista. Amen

podněty pro rozhovor:

- víte, která novozákonní kniha nejvíc navazuje na Daniele? (Zj)

- může u nás ten, kdo vládne, také vydávat zákony?

- jak se dnes lidé mohou bránit proti důsledkům nespravedlivých nebo hloupých zákonů?

- znáte nějaké menšiny, proti kterým se druzí spikli nebo jsou osočovány?

- kterými zvyky se křesťané na první pohled odlišují od ostatních lidí?

- znáte biblické přísloví "kdo jinému jámu kopá, sám do ní padá” (Př 26,27)? Platí za každých okolností?

Odkaz na pracovní list

34 Daniel ve lví jámě - st

34 Daniel ve lví jámě - st

2. přikázání - Daniel

Odkaz na píseň

Ten obraz zlatý, obraz se k nebi tyčí

Daniel mezi lvy (BTS56)

Kdo ochrany Nejvyššího v skrýši jeho užívá

Bůh mezi soudci světa všeho (EZ82)

Samému Bohu sláva, čest budiž za milost jeho

Kdo na kolenou klečí, vídá dál

Čest dej (SV37)

Cílová skupina

Starší školní

Mladší školní

Katechetické cykly

Pozvání na cestu Starý zákon 2

Biblický odkaz (kat)

Daniel 6,1–29